

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

Orgaan van de

Nederlandsche Boschbouwvereniging

Oprichter Dr. J. R. Beveraluis

5e Jaargang

No. 1

Januari 1932

Oorspronkelijke Bijdragen

DE WITTE OF GRIJZE ELS

(ALNUS INCANA)

door J. J. M. JANSEN, Houtvester bij het Staatsboschbeheer
te Assen.

Sedert bij den boschaanleg het streven niet alleen is gericht op het verkrijgen van een waardevollen houtopstand, doch tevens op het scheppen van een goeden boschgrond, is aan den witten of grijzen els (*Alnus incana*) een ruime plaats ingeruimd. En terecht. Immers zijn er weinig houtsoorten waarvan het blad zoo gemakkelijk verteert en tot milde humusvorming aanleiding geeft, als deze houtsoort.

Bij de moderne bebossingen in Drenthé zijn dan ook, zooals de meeste lezers uit eigen aanschouwing weten, uitgestrekte terreinen bezaaid of beplant, waarbij van een bovenscherm van den witten els wordt gebruikt gemaakt, zulks ter beschutting en ter inleiding eener goede humusvorming.

De zeer goede groei van den els in de eerste jaren heeft waarschijnlijk in breede kringen onder de boschbouwers tot de gevolgtrekking geleid, dat de els, die aangetoond had het op de Staatsbebossingen zoo goed te doen, wel op minder goede gronden of na minder intensieven aanleg ook nog wel een behoorlijken groei zou vertoonen. Als gevolg van deze opvatting zie ik n.l. in mijne omgeving hier en daar het gebruik van den witten els, hetgeen óf tot mislukking heeft geleid dan wel tot een mislukking zal worden.

Om een paar voorbeelden te noemen:

1. Op een vochtig deel eener zandverstuiving werd na volle grondbewerking een beplanting van witten els aangebracht. Na vijf jaar is van den els niets overgebleven.

2. Een vochtig stuk heideveld is na ploegen voor 12 jaar beplant met grove den. Deze heeft veel te lijden gehad van schot en konijnenvraat. Het resultaat werd een holle beplanting met zwaren heidegroei. Voor 6 jaar werden door den beheerder plantgaten gemaakt, waarin goede twee-jarige witte els werd geplant. De els is thans bijna geheel te gronde gegaan.

3. In een boschcomplex werd een perceel grove dennenbosch geveld. De grond werd een steek omgespit, waardoor de dikke strooiselmat (Rohhumus) met wat mineralen grond werd gemengd. Daarna werden de greppels opgemaakt en het uitkomende zand over de akkers geworpen. De beplanting bestond uit Jap. larix, douglas en witten els. Na drie jaar is de els kwijnend en zal zeker spoedig afsterven.

Op grond van bovengenoemde foutieve toepassingen van den witten els en het feit, dat zelfs in een prijscourant een boomkweker ter aanbeveling van den witten els schrijft: „bijzonder geschikt voor bebossching en grondverbetering op schrale gronden”, meen ik goed te doen een waarschuwend woord te doen hooren ten opzichte van het gebruik van deze houtsoort op gronden waar ze niet thuis is of na een grondvoorbereiding die voor het aanslaan en den groei van den els onvoldoende is.

Dat de witte els vrij hooge eischen stelt aan den grond weten wij reeds lang.

In 1913 wijst de Heer de Beaufort in zijn inleiding over het gebruik van witten els, gehouden op de jaarvergadering der Ned. Boschbouwvereniging van 4 Sept. van dat jaar, op mislukking van den aanplant van witten els op vochtige zandverstuiving, alsmede op kwijnenden groei op tot rabatten gespitten heidegrond. Uit de daaropvolgende discussie blijkt dat anderen tot dezelfde conclusie gekomen zijn. Goede resultaten worden gemeld bij aanwending van kwekerijvuil en op leemhoudenden grond. (Zie jaarverslag Ned. Boschbouwvereniging 1913).

In zijn artikel over de Bebossching in Drenthe wijst ondergeteekende ook op hooge eischen die de witte els stelt.

Slechte resultaten geeft de witte els:

- a. op zandverstuivingen door het lage humus- en mineraalgehalte (zie resultaat voorbeeld No. 1);
- b. op kille gronden, waar geen omzetting van organische stoffen plaats heeft (zie resultaat No. 2);
- c. op zure boschgronden (zie resultaat No. 3).

In de Staatsboswachterijen in Drenthe, waar de witte els een ruime plaats inneemt, zijn *matige resultaten* verkregen:

- d. op heidegronden die door hooge ligging en afwezigheid van leem in den ondergrond, aan den drogen kant zijn. Het humusproces moet worden ingezet door een lupinenvoorbouw. Op deze gronden mislukt de elzen-aanplant, indien niet door een goed lupinengewas een behoorlijke hoeveelheid humus in den grond is gebracht.

Zeer goede resultaten zijn verkregen:

- e. op ontgonnen heidegrond, die eenige jaren achter elkaar tot bouw- of grasland is gebruikt; dus op grond met een vrij hoog humus- en mineraalgehalte.

f. op vochtige heidegronden of op die waar tengevolge van de aanwezigheid van een keileemlaag de vochtigheidstoestand gunstig is. Door een gift van slakkenmeel wordt in het te kort aan fosforzuur tegemoet gekomen. Met een lupinenvoorbouw wordt het resultaat nog gunstiger.

Uit bovenstaand schema blijkt voldoende dat de aanwending van els voor scherm en bodemverpleging feitelijk alleen goede diensten doet op beslist goede of goedvoorbereide gronden.

Wordt een elzencultuur, zooals dat in de laatste jaren in Drenthe het geval is, bovendien door insectenschade geteisterd (elzenhaantje), dan raakt ze reeds op gronden onder d bedoeld in gevaar en beantwoordt niet tenvolle aan het doel waarvoor ze is aangewend. Daarom is het goed bij groote uitgestrektheden op dergelijke gronden, den witten els ten deele te doen vervangen door prunus, berk, e.d.

Moge dit artikel er toe bijdragen het aantal mislukkingen met den witten els te doen verminderen, en deze houtsoort die hooge waardeering in den Ned. Boscbouw te doen behouden die zij ten volle verdient.

Tenslotte zou het buitengewoon nut hebben indien de ervaringen met witten els in andere deelen van ons land konden worden medegedeeld en getoest aan hetgeen steller heeft meenen te berde te moeten brengen.
